

Royce'un Hayatı ve Felsefi Eserleri*

ÖNDER BİLGİN
DR., FIRAT ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
e-posta: onderbilgin58@hotmail.com

abstract

Royce's Life and Works. Josiah Royce (1855-1916) is an important philosopher to serve as a source for, above all, historians of philosophy, researchers of philosophy of religion, social psychology, sociology of religion, philosophy of politics, medical ethics, philosophy of education and ethics. Since it is aimed in this article to introduce Royce, one of the original thinkers of American Philosophy in many respects, to the Turkish scientific and intellectual circles readers, various aspects of his life, works, intellectual career and his philosophy have been drawn attention.

key words

Josiah Royce, American Philosophy, Idealism, Loyalty.

1. Hayatı

Josiah Royce'un hayatı ve felsefesiyle ilgili Türkçe kaynak bulma imkânı neredeyse yok gibidir. Türkçe yazılmış ansiklopedilerde bir veya birkaç paragrafın dışında onun hakkında malumat bulmak bile mümkün değildir.¹ Oysa başta İngilizce olmak üzere diğer dillerde Royce'un hayatı, eserleri ve düşünceleri hakkında birçok çalışmanın yapıldığı kısa bir araştırmayla ortaya konabilir.

Amerikan felsefesinin ikinci dönemi kabul edilen, 'Altın Çağ'ında yaşamış² ve Dewey'in "Kaliforniya'nın felsefeye hediyesi"³ dediği Josiah Royce,

* Bu metin, Önder BİLGİN tarafından 2008 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce kabul edilen, *Josiah Royce'un Ahlâk Anlayışı*, adlı basılmamış doktora tezinden bazı değişiklik ve düzenlemeler yapılarak yazılmıştır.

1 Bk. *Ana Britannica*, C. 18, s. 513; *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, C. 10, İstanbul, 1972, s. 708; Ahmet Cevzici, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yay., İstanbul, 2002, s. 890, 891.

2 Celal Türer, "Amerikan Felsefesinin Özellikleri," *KSÜİFD*, S. 1, 2003, s. 112, 113.

3 Oppenheim, "Dewey on Royce: A Recently Discovered MS and a Responce", *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, Vol. XXXVII, No. 2, Spring, 2001, s. 208.

çok yönlü bir kişiliğe sahiptir. Yazar, mühendis, felsefe tarihçisi, ünlü bir hatip, konferansların aranan adamı, ansiklopedist, psikolog, bunların yanı sıra bir ahlâk ve din felsefecisidir.⁴ Royce, Kaliforniya'nın küçük bir kasabasında Grass Valley'de 1849'da buraya yerleşen İngiliz göçmeni Josiah ve Sarah Elenor Bayliss Royce'un çocukları olarak 20 Kasım 1855'te dünyaya gelir. Royce'un erken dönem eğitimi, Hıristiyanlığa gönülden bağlı bir dindar olan ve Grass Valley'de bir okulun müdüreliliğini yapan annesi ile kız kardeşleri üstlenir.

İlköğrenimine 11 yaşında San Francisco'da başlar. 1871'de Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesinde mühendislik eğitimi görerek 1875 yılında mezun olur. Burada jeolog LeConte ve şair Edward Rowland Sill'in görüşlerinden etkilenerek felsefeye yönelir. Almanya'da bir yıl devam eden kursu süresince felsefi ilgilerini de devam ettiren Royce, dil öğrenir ve Heidelberg, Leipzig ve Göttingen'deki konferanslara katılır. Burada Wilhelm Windelband, Wilhelm Wundt ve Rudolf Hermann Lotze (1817–1881)'dan dersler alır. Royce, Almanya'da kaldığı bir yılı Kant, Schopenhauer, Schelling ve diğer idealist filozoflarla ilgili felsefi çalışmaları için bir ön hazırlık dönemi olarak kullanır.

Almanya dönüşü John Hopkins Üniversitesinde hocası ve arkadaşı W. James ile Charles Sanders Peirce (1839–1934)'den de ders alır. 1878'de 23 yaşında aynı Üniversiteden doktor unvanıyla mezun olur. Başka bir iş bulamadığı için, dört yıl süreyle 1878–1882 yılları arasında California Üniversitesinde gönülsüz olarak edebiyat ve kompozisyon dersleri verir. Bu dönem boyunca hem birçok felsefi makale hem de Mantıksal Analizlere Giriş/*Primer of Logical Analysis* isimli eserini yazar.

1880'de Katherine Head ile evlenir. Çiftin Christopher (1882), Edward (1886) ve Stephen (1889) adlarında üç çocuğu olur. Entelektüel hayattan uzak olduğu için California'dan pek hoşlanmayan Royce, William James'in Harvard Üniversitesi'nde izinli olduğu bir yıllık dönemde, James'in maaşının yarı fiyatına, geçici olarak, Harvard'dan aldığı teklifi kabul eder.

4 Royce'un hayatı hakkındaki bilgi ve değerlendirmeler aşağıdaki eser, ansiklopedi ve İnternet sitelerinden derlenmiştir. Frank M. Oppenheim, *Royce's Mature Ethics*, University of Notre Dame Press, Notre Dame, Indiana, 1993. s. 1-22; *The Encyclopedia Americana*, C. 23, ?, 1957, s. 737, 738; *Ana Britannica*, C. 18, s. 513; *Meydan Larousse, Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, C. 10, s. 708; St. Elmo Naumann, Jr., *Dictionary of American Philosophy*, Littlefield, Adams & Co. Totowa, New Jersey, 1974, s. 229, 230. John K. Roth, (ed. ve giriş ile birlikte), *The Philosophy of Josiah Royce* (Thomas Y. Crowell Company, New York, 1971, s. 2–8; <http://plato.stanford.edu/entries/Royce/>; Kronolojik olarak, hayatı hakkında bk. John Clendenning, *The Life and Thought of Josiah Royce (LTJR)*, Madison: University of Wisconsin University Press, 1985, s. XIII-XV; Bahtinur Kotan, *Josiah Royce'un Sadakat Felsefesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 2007 s. 12–22.

Daha sonra burada William James ile felsefe üzerine sıkı bir arkadaşlık kurarlar. 1882'de James, arkadaşı ve öğrencisi, Royce'a Harvard Üniversitesinden bir yıllık eğitim bursu kazandırır. Royce, hayatının geri kalan kısmını pragmatizmin zirvede olduğu bir dönemde Harvard'da öğretim üyesi olarak geçirir.

Harvard'da kaldığı dönem boyunca öğrencileri T. S. Eliot, George Santayana ve W. E. Du Bois'e kendi düşüncelerini aktarır ve halka açık birçok konferans verir. 1886'da California Tarihi/*History of California* isimli eserini yazar. 1887'de de bir roman kaleme alır. 1888'de bazı sinirsel rahatsızlıklar yaşar, bir aylığına çıktığı deniz yolculuğu sayesinde dinlenme fırsatı bulur ve eski sağlığına kavuşur. Royce 1892'de Harvard'da Felsefe Tarihi Profesörü olur. 1894–1898 yılları arasında Felsefe Bölüm Başkanı olarak hizmet verir. Bu yıllar boyunca birçok eleştiri ve makale yazarak Amerikan felsefe geleneği içinde sivrilmeye başlar.

Aynı yıllarda metafizik anlayışını derinleştirmek, kesin ve orijinal fikirler üretmek için daha sıkı çalışma kararı alır. Gifford Konferanslarını içeren ve 1900–1901 yılları arasında Dünya ve Birey/*The World and The Individual* isimli iki ciltlik çalışması yayımlanır. Royce Aberdeen Üniversitesi'nde ilkini 1899, diğerini takip eden yılda verdiği Gifford Konferansları ile felsefe çevrelerinde büyük bir itibar kazanır. Felsefi teorilerinin detaylarını incelediği Gifford Konferansları Royce'un hayatı ve düşüncesinin dönüm noktasını oluşturur. Onun bir felsefeci olarak kazandığı ün, 1902'de Amerika Psikoloji Profesörü ve 1903'de Amerikan Felsefe Profesörü olması ile sonuçlanır.

İnsan hayatındaki dinî fenomenlerin doğru anlamlarına yönelik olarak Royce'la derin tartışmalar yapan William James'de, Gifford Konferanslarına katıldıktan sonra, yakın dostu Royce'un idealizmine karşı pek çok kanıt geliştirir ve eleştiriler yöneltir. Royce'a yönelik hiçbir kasıt taşımayan bu eleştirilerinde William James, Royce'un görüşlerinin imkânsız olduğunu göstermeye çalışır. Mutlak Bilen (*Absolute Knower*)'in var olabileceğini kabul etsek bile, böyle bir varlığa neden ihtiyaç duyduğumuz noktasında Royce'un sunduğu delillerin yeterli ve inandırıcı olmadığını savunarak; Royce'un Mutlak Varlık'ının sadece gereksiz değil, aynı zamanda insanın ahlâkî çabaları ve özgürlüğünün önünde büyük bir engel olabileceğini vurgular. Royce Mutlak'ın iradesi ve her şeyi kapsayan bilgisi ile özgür bireylerin varlığı arasında bir çelişki olmadığını belirtmesine rağmen William James, Royce'un idealizminin hem aşırı spekülâtif ve epistemolojik açıdan zayıf, hem de insan iradesi ve ahlâkî duygulara yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle pek sağlam bir temele sahip olmadığını iddia eder. Bu eleştiriler karşısında Royce'un idealizm savunması, o dönemde felsefi eğilimlerin değişiyor olması, özellikle

pragmatizmin belirginleşmesi ve artan etkileri nedeniyle pek de başarılı olmaz. Royce ve William James arasında geçen bu uzun süreli tartışma "Mutlak'ın Savaşı" (The Battle of The Absolute) olarak bilinir ve bu tartışmanın izleri her iki düşünürün görüşlerinde de açıkça görülebilir.

1907 ve sonraki yıllarda Royce, huzurlu bir sosyal ve bireysel hayat özlemine ulaşmada felsefi ilginin önemini vurgulamaya başlar. Başlangıçta metafiziksel doğruları keşfinde, biraz soyut ve formel bir felsefe ortaya koyan Royce, daha sonraları belki de oğlunun yaşadığı sıkıntıların da etkisiyle, metafiziksel doğrulara ilâveten hikmeti ve bilgeliği arama çabasını da sistemine dâhil eder.

Sistematik ve teorik felsefeyi bırakması anlamına gelmemekle birlikte, Royce 'pratik' ya da 'uygulamalı' felsefe üzerine yazmaya başlar. Onun etik ile ilgili ilk büyük çalışması 1908'de yazdığı Sadakat Felsefesi/*The Philosophy of Loyalty* isimli eseridir. 1908'de "İrk Sorunları/*Race Questions*", "Taşralılık/*Provincialism*" ve "Diğer Amerikan Problemleri/*Other American Problems*" isimli makalelerini de yayımlar.

W. James'in Dini Deneyim Türleri/*The Varieties of Religious Experience* isimli eserinin popüler olduğu ve akademik başarılar kazandığı yıllarda Royce, James'in din felsefesini, onun ölümüne kadar herhangi bir şekilde çözümlenmeye çalışmaz. Royce'un aileden, özellikle annesinden, gelen güçlü etkiyle Katolik dünya görüşü üzerine ilk eğitimini alır. O, her zaman Hıristiyan düşünce geleneğinin yansımalarını hayatında hisseder. Yazılarında da Kitab-ı Mukaddes (*Scripture*) ile ilgili tutarlı ve samimi duygular sergiler. O, rastgele insanların oluşturduğu bir toplum tarafından da tecrübe edilebilecek bütün diğer inanç fenomenlerini anlama ve açıklamada kendisine yardım edebilecek bir din felsefesi arar. Royce'un 1883'de Mutlak ile ilgili olarak ortaya koyduğu anlayışı, aslında dinî bir anlayıştır. James'in yarı çoğulculuğu ve pragmatizminin aksine Royce, dinî deneyimlerin kaynağı ve nesnesinin insanüstü, gerçek ve sonsuz olduğunu ileri sürer.

1910 yılı Ağustos'unda William James'in ölümü ile Royce yakın arkadaşı ve meslektaşını kaybeder. 1907'de, Harvard' tan mezun olan büyük oğlu Christopher şiddetli depresyon belirtileri ve psikolojik rahatsızlıklar yaşamaya başlar. 1908'de ailesi onu, bir ümitle akıl hastanesine yatırır. James'ten sadece bir ay sonra, 1910 yılı Eylül'ünde Christopher Royce ateşli tifodan ölür. Büyük acılar yaşayan Royce'un *olgun* dönem felsefi düşüncelerinin belirleyicisi yaşadığı bu derin trajedilerdir.

James'in ölümünün ardından, 1911'de William James ve Diğer Yaşam Felsefesi Denemeleri/*William James and Other Essays on The Philosophy of Life* isimli çalışmasını yayımlar. Aynı yıl James'in din felsefesi üzerine de

yoğunlaşır ve James'e cevap niteliğinde makaleler yazar. Bu çalışmalarını 1912'de *The Sources of Religious Insight* ismi ile yayımlanır.

1912'nin başlarında Royce hastalanır. İyileşme dönemi boyunca o, özellikle Hristiyanlığın ilkelerini göz önüne alarak, "Kaynaklar"ın/*Sources* ana hatlarını belirlemek niyetiyle din felsefesini incelemeye devam eder. Aynı zamanda kendi metafiziğindeki rahatsız edici noktalara çözümler bulmak amacı ile Pierce'in yazılarına tekrar döner. Söylev ve yayımlarında ihtiyaç duyduğu teknik araçları Pierce'nin 'semiyotik' ya da 'işaret teorisi'nde bulur. 1913'de yayımlanan *The Problem of Christianity*, önceki düşüncelerinde yer alan "Mutlak Bilin" kavramı yerine doğruyu arayan ruhların her birine rehberlik edebilecek bir açıklama sunacak olan "Ebedî toplum" (*infinite community*) kavramını ortaya atar. Bu *Toplum*u, üyelerinin işaretlerin anlamlarını sürekli olarak oluşturup, geliştirdikleri düşüncesi üzerinde yükselen anlayış sayesinde oluşturmayı dener. Bu taslak ile Royce, Hristiyan doktrin ve deneyimlerinin birçok anahtarını açıklamaya ve uzlaştırmaya çalışır.

Son felsefi çalışmalarından sonra sadece birkaç yıl yaşamasına rağmen, Royce'un son dönemleri, yaşamının en parlak dönemleri, başarısının zirveye ulaştığı dönemler olarak belirir. *Sources* ve *Christianity* dışında kayda değer diğer çalışmaları; 1916'da yayımlanan Büyük Toplum Umudu/*The Hope of The Great Community* isimli eseri, metafizik üzerine olan birkaç konferans ve California Üniversitesinde verdiği bir dizi konferanslardır. Mezun olduğu okulda verdiği bu konferanslarını Toplum Ruhu/*The Spirit of The Community* başlıklı konuşması ile sonlandırır. I. Dünya Savaşı patlak verince Royce, uluslar arasındaki düşmanlıklara aracı olmak ve dolayısıyla savaşın gelecekteki etkilerini azaltmak için ekonomik gücü sigorta ya da güvence olarak kullanmaya yönelik pratik bir öneri taslağı hazırlar. 1914'de yayımlanan Savaş ve Güvence/*War and Insurance* isimli eseri ile Evrensel Toplum adına politik ve ekonomik bir öneri sunar.

Hayatının son dönemlerinde beden ve akıl sağlığı iyice bozulan Royce'a 1906'da Harvard'da asistanlık da yapan Horace Kalen, ölümünden birkaç ay önce, eski hocasıyla karşılaşır, Royce Kalen'i tanıyamaz. Ancak şaşkınlıkla ona: "sen insanlıktan yanasın değil mi?"⁵ diye takılır. Royce 14 Eylül 1916'da Cambridge, Massachusetts'te ölür.

Günümüzde Royce'un son dönem çalışmaları orijinal ve tutarlı çalışmalar olarak değerlendirilse de, o son dönem çalışmalarına yönelik olarak yapılan eleştirileri, yeterince güçlü bir şekilde cevapla(ya)maz. Royce'un itibarı, diğer düşünürlerin Royce'un erken dönem yazılarını, kendi pragmatizm,

5 Clendenning, *LTJR*, s. 395.

realizm, emprizm ve mantıksal analizlerinin gelişmesinde olumsuz etkileri olan yazılar olarak değerlendirmeleri ile gölgede kalır. Buna rağmen Amerika'daki entelektüel okullar Royce'un etkilerinin tarihsel öneminde hemfikirdirler. Son zamanlarda yapılan Royce araştırmaları bu düşünceyi destekler mahiyettedir. Royce'un çalışmaları, özellikle spekülâtif felsefe ve metafizik, ahlâk ve etik, din felsefesi ve toplum felsefesi ile ilgilenen araştırmacı ve teologlar için verimli bir kaynak özelliğini hâlâ korumaktadır.

2. Zihnî Biyografisi ve Felsefe Tarihindeki Yeri

Royce'un hayatı ve zihni gelişim seyrini, hayatının sonlarına doğru, dostlarıyla yediği bir akşam yemeğinde yaptığı otobiyografik bir konuşmadan, serbest bir çeviriyle sunmanın daha verimli olduğu düşünülebilir.⁶ Royce'nin kendi hayat serüveni içerisinde esasında Amerika'nın sancılı kuruluş yıllarının kısa ve özlü bir betimlemesini de bulmak mümkündür.

1855 yılında California'da doğdum. Doğup büyüdüğüm kasaba, doğumumdan beş-altı yıl önce kurulmuş olan Sierra Nevada'da bir maden kasabasıydı. En eski hatıralarım, benden yaşça büyük olanların, yeni bir toplum dediklerinde ne demek istediklerini çok sık merak etmeyi de kapsar. Eski madencilerin kazı yerlerinde bıraktıkları izlere sık sık bakardım ve çok sayıda çam gövdesinin çürüdüğünü ve ıssız bir yerde ölü bulunan bir madencinin mezarının kendi evimden çok uzakta olmadığını görürdüm. Sade insanlar o civarda yaşamışlar ve yine orada ölmüşlerdi. İnsanlar buraya yerleştiğinden beri, öyle görünüyor ki bu çeşit bir yaşam tarzını devam ettirmişlerdir. Çam ağacı gövdeleri ve mezar yaşlı görünüyor. Gün batımı güzeldi. Sacramento Vadisine bakıldığında geniş manzara etkileyiciydi. Memleketimi seven insanlardan buraların onları da etkilediğini çok kez işitmişimdir. Bu yerde yeni diye adlandırılması gereken neydi veya bu durumda kaba olan neydi? Merak ettim ve yavaş yavaş hayatımın işinin bu merakın ne anlama geldiğini keşfetmek olduğunu hissetmeye başladım.

Felsefede ilk öğretmenlerim annem –ki bir kaç yıl kendi evimizde öğretti– ve hepsi benden büyük olan kız kardeşlerim ki bunlardan biri bana okumayı öğretti. Evimizde, İncil çok sık okunurdu; Pazar ayinlerine katılmaktan genelde memnun olmasam da hatırladığım kadarıyla hafızamda önemli bir yer tutan İncil hikâyelerini annemin okumasından çok büyük zevk duydum.

6 Royce'un, Walton Hotel'de, büyük kısmı otobiyografik olarak verdiği beyanattan kısaltılarak alıntılanmıştır. Royce, "Words of Professor Royce at the Walton Hotel at Philadelphia," 29 Aralık 1915, *The Philosophical Review*, Vol. 25, No. 3, (Mayıs 1916), s. 507–514; ayrıca bk. Roth, *The Philosophy of Josiah Royce* (uzun bir editör girişiyle), s. 403, 409. Royce'un entelektüel gelişim seyri ve hayatından kesitler için bk. Ed. Randall E. Auxier, *Paper in Honor of J. Royce on His Sixtieth Birthday*, Thoemmes Press, 2000, s. 279–286.

Bu açıdan evde aldığımız eğitim, şu anda düşündüğüm gibi, hiç de aşırı katı değildi.

İncil hikâyeleri beni büyüledi. Pazar ayınlarına katılmama konusunda ilk baştaki inatçı ve pasif direnişim sonraları galiba isyankârcaydı. Oturma oda-sındaki masa üzerinde bulduğum geniş baskılı İncil'den (New Testament) kendi isteğimle okuduğum en eski hikâye Apocalypse idi. Apocalypse bana çok net fikirler sağlamadı.

Diğer yandan, bana yaşça en yakın olan ablamdan uzun süre diyalektik eğitim aldım. Doğruyu göstermek için oldukça sabırlı olan ablam benden üç yaş büyüktü. Kendi görüşlerimi devam ettirme konusunda ben de ısrarlıyım. O sakin olduğu için, nadiren şiddetli tartıştığımızı ve sevgili annemin, ağız dalaşı çok fazla felsefi olduğu zaman, benim bir saat sessiz kalmamı sağladığını hatırlıyorum. Eğitime ihtiyaç vardı fakat diyalektikte ısrarla bastırılmak hiç etkili olmadı.

Çok aktif bir çocuk değildim. Fiziksel bir becerim veya çevikliğim yoktu. Ürkek ve beceriksizdim fakat kız kardeşlerim beni nazik gözetimleri altında tutmayı başaramadıklarında az ya da çok, ufak tefek yaramazlıklarım olmasına rağmen, genellikle neşeli, çabuk sinirlenmeyen biri olarak görünmüşümdür.

İç Savaş zamanında büyüdüğüm için yakınımındaki insanlardan bu savaşla ilgili çok fazla şey duydum. Ancak onun sonuçlarıyla ilgili yakından hiçbir şeye şahit olmadım. Bu meselede de diğer hayat problemlerinde olduğu kadar belirsiz, kararsız kalmıştım, fakat anlamada şevkliydim. En eski büyük vatanseverlik deneyimim, İç Savaş sonunda Lincoln'ün suikast haberini duyduğum zaman oldu. Buna dayanarak, bir ülkem kadar dini bir inanca da sahip olduğumu fark ettim. Her ikisi de daha önce ifade ettiğim şevk ile ilişkilendirilmedikçe, annemin ve kız kardeşlerimin etkileriyle açıklanmadıkça etkisiz ilgilirdi.

Haziran 1866 gibi, San Francisco'da Dilbilgisi Okuluna başladım. Yaklaşık bin çocuktan biriydim. Eğitim metotları bana yeniydi. Kızıl saçlı, çilli, köylümsü görünüşüm ve erkek çocukların oyunlarını oynayamamam nedeniyle arkadaşlarım beni genellikle, göze hoş görünmeyen biri olarak gördüler. Beni kabullenemeyen çocuklar ilk tanıştırmayı "toplumun majestesi" olarak yaptılar. Galiba tanışma bu şekilde uzadıkça, bu bana keder verir oldu. İşte bu acı, sonunda benim için iyi bir şeye de vesile oldu. Yıllar sonra, Problem of Christianity'nin ilk cildinde, hatırladığım, okul arkadaşlarımın bana çok sık verdiği bu eğitim dersini özetledim.

Yinede arkadaşlarım tamamıyla kırıcı değildi. Dilbilgisi Okulunda kurulan ve hayat boyu süren arkadaşlıklarım oldu. Hâlâ ne zaman sevgili Kaliforniyalı arkadaşlarımla karşılaşırsam mutlu olurum. 1875 yılında lisans eğitimimi tamamladığım Kaliforniya Üniversitesine 1871 yılında başladım.

Üniversite öğrenimi yıllarımda başlıca felsefi etkiler:

1. Üzerimde gerçekten çok ve derin etkisi olan Profesör Joseph LeConte'nin öğretileridir –kendisi L. Agassiz'in eski bir öğrencisidir. Bir jeologtur. Nispeten Darwin (1809–1882) Teorisinin ilk savunucularındandır ve o günlerde Kaliforniya Üniversitesinin semasında büyük bir ışıktı.

2. Üniversite yaşamımın son iki yılında İngilizce öğretmenim Edward Rowland Sill'in kişisel etkisi.

3. O yıllarda okuduğum John Stuart Mill (1806–1873) ve Herbert Spencer (1820–1903)'in edebi etkisi. O zaman, Kaliforniya Üniversitesinde düzenli bir ders dizisi yoktu.

Mezuniyetten sonra Almanya'da çalıştım; sonra Johns Hopkins Üniversitesinde ve daha sonra 1878'den 1882'ye kadar Kaliforniya Üniversitesine döndüm. 1882'den beri Harvard'da çalışıyorum. Almanya'da Rudolf Hermann Lotze'ü (1817–1881) duydum ve bir süreliğine çok kuvvetli bir şekilde onun etkisinde kaldım.

Schopenhauer'i okumam Almanya'daki öğrencilik hayatımda bir diğer güçlü etkiydi. Kant'ın felsefesine uzun süre, büyük oranda dikkat ettim. Fakat 1890'dan önceki yıllar boyunca kendimi hiç Hegel'in, Aydınlanmacıların veya Kartezyenlerin herhangi birinin güçlü etkisi altında hissetmedim. Almanya'daki eğitimim süresince, şiir felsefesini büyük bir özen ve sebat ederek yorumladığım ve okuduğum Romantik Ekolün çok büyük etkisi altında olduğumu itiraf etmeliyim. Bununla birlikte, ilk önceleri mantık üzerine çok güçlü ilgi duydum ve uzun süre vasat bir matematik bilgisi almayı arzu ettim.

Tüm bu sürece göz attığım zaman, beni harekete geçirici en derin şeyler ve problemlerin merkezinde, henüz yavaş yavaş bilincime yerleşen İdeal Toplum (Idea of the Community) fikri olduğunu çok güçlü bir şekilde hissediyorum. Kız kardeşlerim ve ben Sacramento Vadisine baktığımızda ve dağların ötesindeki muhteşem dünyayı merak ettiğimizde çok yoğun bir şekilde hissettiğim şey buydu. San Francisco'da arkadaşlarımdan bana öğrettikleri ancak, benim anlamayı başaramadığım şey de buydu. İşte bu düşüncüyü ben Almanya'ya gittiğim zaman anlamaya başlamıştım. Pratik biri değilimdir, "takım oyunu"na gelince daima sosyal yönden beceriksiz, politika konusunda bilgisiz, komitelerin etkisiz bir üyesi ve somut sosyal girişimlerin zayıf bir yardımcısı konumunda kalmışımdır. Bu arada, çocukluğumda olduğu gibi, büyük bir uzlaşmazcı ve kesinlikle isyankârlığa bir eğilimim vardır.

İngiliz bir kuzenim bana dedi ki bizim ortak atalarımız I. Charles'in idam sehpasında duran korumalarından biriydi. Eğer o herhangi bir idam sehpasını korumuşsa, ben de çok büyük neşeyle idam sehpasının korunmasında bulunabilir, modern Avrupa'da Monarşi olduğunu çok kolay ifade edebilirim. İçinde

bulduğum ve her zaman benimle olan toplumun karşılaştığı heyecan tek kelimeyle, saf ve içtendi. Topluma hizmette bu doğal ve içtenliğe karşı, benim bugünlerde öğreterek açıklamaya çalıştığım toplumdan saklanışımızı, korunmamızı öğreten ilgi daima anlamlıdır.

Hayat öğretisinin sonucunda geldiğim nokta şudur ki; doğrunun ve gerçeğin doğasını çözmeye, mantiki ve metafiziksel meselelerle bağlantı kurmaya ve sınıflarıma öğretmeye çalışıyorum ki bu bana şu anda çok fazla romantik gelmiyor.

(...) Fakat insanlığın acımasız ve hak etmediği bir acıyla mahvolduğu, insanoğlunun düşmanlarının zafere ulaşacak gibi göründükleri bir zamanda; insanlığın tümünün en derin, en hayati ve pratik çıkarları tehlikeye atıldığı bir anda, bana niçin bu kadar nazik bir şekilde dikkat kesiliyorsunuz?

Şu andaki buhranın beni ne kadar derinden etkilediğini ve “Büyük Toplum” için sizin harika kibarlığınıza teşekkür etmekten, bizim ve “Topluluğun” birlikte daha iyi zamanlar göreceğini ümit etmekten başka bir şey elimden gelmediğini ve bunu ifade ederken de ne kadar acı hissettiğimi müsaadenizle söylemek istiyorum. Ayrıca, insanoğlunun bu savaştan gereken dersi çıkarmadıkça, bu buhranı atlatmasını da dileyemem.

2.1. Royce Felsefesinin Avrupalı Kaynakları

Royce, hem kendinden önceki hemde kendi çağının filozoflarıyla sürekli olarak hesaplaşan bir düşünürdür. Kendi çağının düşünce dünyasındaki tartışmaları yakından takip eden Royce, felsefesine ve amaçlarına hizmet eden tartışmalara katılmaktan da geri durmaz. Bu bağlamda Kant, Hegel, Schopenhauer, Peirce ve James başta olmak üzere diğer düşünürleri de izler. Kendisini doğrudan veya dolaylı olarak çağının düşünsel tartışmalarının içinde bulan Royce, Avrupa'nın entelektüel kaynaklarını kendi felsefesine dâhil ederek, Amerikalıların felsefe tarihine nasıl ve hangi yönlerden katkıda bulunabileceği üzerinde düşünür.

Felsefeyle uğraşmaya başladığı ilk yıllarda yazdığı fakat yayımlanmayan bir kitapta, “Amerikalı öğrenciler, geleceğin felsefesi için ne yapmalı?” sorusuna aradığı yanıtta Royce, Amerikalı öğrencilerin ilk olarak Kant'ı örnek almalarını söyler. Çünkü ona göre, modern felsefenin başlangıcı Kant'a dayanır. Bu yüzden Kant'ın problematığı çözümlenmeden hiçbir felsefi ilerlemenin kaydedilemeyeceğini düşünür. Ardından Amerikalı öğrencilerin felsefelerinde sahip olacakları millî ruh (national spirit) ile tehlikelere göğüs gerebileceklerini belirtir. Ona göre Amerikan felsefesi eşsiz, hayal edilenden daha büyük şeyler üretmelidir. Bu yüzden Royce, Amerikalı felsefe öğrencilerini büyük bir gayret ciddiyet ve dâhice düşünerek içlerindeki özgürlük

ruhunun da yardımıyla felsefede bağımsız düşünebilmeleri gerektiği konusunda cesaretlendirir. Bu açıdan bakıldığında Royce'un sadakat felsefesi Kant ve diğer düşünürlerden ayrılmaktadır. Çünkü o, felsefesini, modern felsefe tarihine yönelttiği kendi bakış açısı çerçevesinde şekillendirir. Ona göre tarihe sadakat, yaratıcı düşüncenin başlangıcının da temelidir.⁷

Royce, 6 Mayıs 1896'da arkadaşı Frank Thilly'e yazdığı mektupta, kendi felsefi tarzının, kendinden önceki düşünürlerden etkilenerek oluştuğunu söyler. Royce, kendi idealizmi hakkında konuşurken "Kant'ın etkisiyle şekillendiğini, biraz da Hegel'in etkisinde kaldığını fakat Schopenhauer'den etkilenmediğini ama Fichte'den yararlandığını"⁸ belirtir. Royce'un kendini bu şekilde tanımlamasının felsefesi açısından anlamı, Avrupa'nın entelektüel yaklaşımıyla iletişim halinde olduğunu Kant, Hegel, Fichte ve diğer Kantçıların etkisi altında olduğunu gösterir.

Royce yukarıda entelektüel biyografisinde ifade ettiği gibi Schopenhauer'den etkilendiğini ama arkadaşına yazdığı mektupta etkilenmediğini ifade eder. Bu iki ifade birbiriyle çelişir gibi gözüktür. Oysa Royce'un öğrencilik ve erken döneminde etkilendiği filozoflarla orta ve olgun döneminde etkilendiği filozofları birbirinden ayrı tutmak onun felsefesinin gelişim seyrini anlamak için önemli bir anahtardır.⁹ Royce idealist anlayışında Kant, Hegel ve Fichte'in; ahlâk anlayışında Schopenhauer'in etkisindedir. Bu bağlamda Royce'un Schopenhauer ilgisi ve etkileşimini onun iyi-kötü, kötülük ve ahlâk anlayışının tanım, tarif ve temellendirmesinde açık bir şekilde görebilmek olasıdır.

The Philosophy of Loyalty'de Royce'un, özellikle Amerika'yı esas alarak özgürlük, toplum ve kötümserlik konularında Kant, Hegel ve Schopenhauer'in ne demek istediğini çok zekice okuduğunu ve özümlediğini görüyoruz. Royce'un Hegelcilikten etkilenerek yaptığı alıntılar, aynı zamanda Hegel'i de etkileyen düşünürlerin görüşleridir. Ayrıca Royce, özerklik (autonomy) konusunda Hegel'in Kant'a yönelttiği eleştirileri bilmesine rağmen Kant'ın etik anlayışından alıntılar yapmıştır. Royce'un Kant hakkında Modern Felsefenin Ruhu/The Spirit of Modern Philosophy (1892) ve Baldwin'in sözlüğüne yazdığı "*Kant Terminolojisi*"nde ortaya koyduğu düşünceleri, onun ne kadar iyi bir Kant yorumcusu olduğunu delilidir. Aynı zamanda Kant'ın anlaşılması zor ve karmaşık epistemolojisini daha yalın, sade ve anlaşılır

7 Royce, "Of the Will as the Principle in Philosophy", *HUA*, t.y., Box 79.

8 John Clendinning, *The Letters of Josiah Royce (LJR)*, The University of Chicago Press, London, 1970, s. 346.

9 Bk. Frank M. Oppenheim, *Royce's Mature Ethics*, University of Notre Dame Press, Notre Dame, Indiana, 1993, s. 177-197.

hale getirmiştir.¹⁰ Denilebilir ki Royce'un sadakat konusundaki görüşleri Kant'ın düşüncelerinden beslenmiştir.

Royce, *The Spirit of Modern Philosophy*'de Alman idealistlerini ele alırken sadakat ahlâkı içinde önemli olduğu için, Royce'un kuvvetle vurguladığı ilk şey, idealist metafizik anlayışla uyuşan bir ahlâk felsefesi anlayışını benimsemesi olmuştur. Nitekim Kant'ın metafizik anlayışı Royce'un şu ifadesinde açık bir şekilde görülür. Royce'a göre, "bütün ahlâk anlayışları insanlık (*manhood*) ve rasyonaliteden türemiş olup, amaç güdülmeyen, somut olarak izah edilemeyen bir ahlâk anlayışı sunmak; bu ahlâk anlayışını destekleyen ilahî bir düzene inanmayı esas alır."¹¹ Kant'ın epistemolojisinde yer alan "insanların Tanrı'nın yerini asla alamayacağı fakat onu yansıtabileceği" görüşü, Fichte'ye göre yanlıştır. Fichte, "ruhi yaşamımızda Tanrı'yı benliğimizde hissederiz, Tanrı'nın kanı bizim kanımız, Tanrı'nın canı bizim canımızdır; O neyse biz oyuz, biz diri, cesaretli, sadık, sıhhatli, güçlü, akli başında olduğumuz sürece Tanrı'yla biriz, aynı şeyiz"¹² der. Royce'un Fichte hakkındaki kanaatine göre o, Tanrı ile yaşamı bir tutar, onun yaşamını insanların yaşamıymış gibi lanse eder. Fichte'nin -ileri de göreceğimiz gibi- 'bizimle birlikte acı çeken Tanrı anlayışı'yla dillendirdiği görüş, Royce'un teodisesini etkilemiştir.

Oysa Royce, Fichte'nin kâinatı bir ahlâk tiyatrosuna çevirdiği ve bu konuda aşırıya kaçtığı konusunda Yeni-Kantçılardan Lotze ile hemfikirdir. Royce'un yaşadığı yıllarda Lotze, Almanya'daki ender felsefecilerdendir ve Royce'a Göttingen'de 1876 yılında metafizik ve pratik felsefe dersleri vermiştir.¹³ Lotze'un felsefesi, Fichte'nin etik idealist yaklaşımına tesir etse de, bilim ve fen alanındaki yeni gelişmelerle etkisi iyiden iyiye azalmıştır ama yine de onun felsefesi, fen bilimlerinin dinî bilimlerle bağdaşmayan isteklerine savaş açan genç Amerikalı filozofları cezbetmiştir. Lotze, Fichte'nin kendisini ahlâkî bir gayesi olan ve geçici dürtülerde ifade eden nihaî ilke (*ultimate principle*) kavramına dikkat çekmiştir. Bunun sebebi Lotze'nin Fichte'den felsefi açıdan daha kararsız olmasıdır ki; Royce, daha sonraki yazılarında mutlakla (*absolute*) ilgili tasvirlerinde Lotze'den faydalanmıştır. Lotze'un felsefesi Kant'tan

10 Daniel S. Robinson, "Felsefi Terminolojinin Başlangıcı ve Gelişimi Üzerine Royce'un Bakışı", Çev. İbrahim Kaplan, Önder Bilgin, *Dini Araştırmalar*, C. 9, S. 27, Ankara, Ocak-Nisan 2007, s. 303, 304.

11 Bu ifadenin başka bir karşılığı da cinsiyet olarak "erkeklik"tir. Royce'un bu eserinde ahlâkî öznen söz ederken cinsiyet ayrımı çağrıştıran bu sözcüğü çok sık kullandığını görüyoruz. Bk. Royce, *The Spirit of Modern Philosophy (SMP)*, (1892), New York: W.W. Norton & Co., Inc., 1967, s. 140-143.

12 Royce, *SMP*, s. 142.

13 Clendening, *LTJR*, s. 72.

sonraki dönemde Royce'u etkilemiş, bu idealist fikirler de kendi düşünceleriyle yoğrularak Royce tarafından Thilly'e aşlanmıştır.¹⁴

Lotze, “metafiziğin kendi kendine oluşmadığını, etik tarafından ortaya çıkarıldığını” savunmaktadır. Bu tür bir yaklaşım Royce tarafından da benimsenmekte ve eleştirilerinin mihenk taşı oluşturulmaktadır. *The Religious Aspect of Philosophy* ve *The Philosophy of Loyalty*'de Royce, felsefi konu ve sorunlara, önce etik açısından yaklaşmakta daha sonra metafizik boyuta geçmektedir.¹⁵ Nitekim Royce'un sadakat anlayışını ortaya koyduğu eserinin ilk bölümleri etik sorunları, son iki makalesi ise etikle ilişkili olarak metafizik sorunları konu edinmektedir.

2.2. Royce Felsefesinin Amerikalı Kaynakları

Amerikalı bir düşünür olarak Royce “Amerikan felsefesinin altın çağı”nı anlamada diğer filozoflara göre üstün bir konumdadır. Royce araştırmacılarından Frank Oppenheim, Royce'un felsefesinin William James'in yıllar süren değerlendirmelerine dayandığını ileri sürer: “1910'da ölmeden önce James, Royce'u tekçi mutlakçılık (*monistic absolutism*), Hegelcilik, akılcılık ve kısır entelektüalizm (*vicious intellectualism*) ile etkilemişti. Royce'un 1916'da ölümünden sonra ve Amerika'nın Almanya'ya karşı savaşa girmesiyle Royce'u 'Hegelci', 'Almanci', 'anti Amerikancı', 'romantik', 'Atlantik ötesi mensubu', 'verimsiz entelektüel' şeklinde itham edenler olur.”¹⁶ Oppenheim'in iddiasının aksine William James'in pragmatik felsefesinin, Bradley ve 'Amerikalı idealist' Royce'un idealizmine bir tepki olarak geliştiğini ileri süren araştırmacılar da vardır.¹⁷

14 Bk. Catherine Hannah Schell, *Loyal Agents and Lost Causes: The Ethical and Religious Significance of Josiah Royce's Philosophy of Loyalty*, (JRPL), Princeton University, 2000, s. 230. Royce'un metafizik konusunda verdiği ve ölümüne kadar sürdürdüğü derslerin son yayımlanan bölümlerinde – kısa bir “entelektüel biyografi”dir– Royce, öğrencilerine düşüncelerindeki değişiklik hakkında bir fikir vermeyi amaçlarken, Lotze hakkında da ilginç bilgiler verir. “Göttingen'de tanıştığım Lotze'nin kişiliğinden etkilenmişim. O, metafiziğini deneysel bir şekilde sunuyordu. Çözüm bu değil, ancak 'bize öyle geliyor' diyordu. Son derece nazik bir ruhu vardı ve tavırları çok mahcuptu. Lotze'den öğrendiğim, bir insanın inançlarının doğuştan gelen fikirler değil, zorunlu olarak kabul ettiği şeyler olduğudur.” Buradan öğreniyoruz ki Royce'un vefatından sonra *Metaphysics* adıyla yayımlanmış ancak bizim elde edemediğimiz bir eseri daha bulunmaktadır. Schell, Royce'un 1915–1916 yılları arasında 9 kursluk seminerlerinin oluşturduğu ve Ralph W. Brown tarafından stenografik olarak kaydedilen bu kitabın; Byron F. Underwood, William Earnest Hocking, Richard Hocking ve Frank Oppenheim'in ekleriyle tamamlandığını ve Albany: Sunny Press (1998) tarafından yayımlandığını bildirmektedir. Bk. Schell, JRPL, s. 231, 233 (28. dipnot)

15 A.g.e., s. 14, 15.

16 Frank Oppenheim, “Eighty years of Response to Royce,” *Royce's Mature Ethics*, içinde, s. 5. Oppenheim'in başarılı bir özeti için ayrıca bk. s. 1–22.

17 J. M. Bochenski, *Çağdaş Avrupa Felsefesi*, Çev. S. Rifat Kırkoğlu, Kabcacı Yay., İstanbul, 1997, s. 145.

Royce'un 'idealist', 'pragmatist' veya 'pragmatik idealist' olduğu yönündeki iddialar, onun felsefesine bakış açısıyla ilgilidir. Kanaatimizce Royce tam bir pragmatist sayılmaz. Ancak yine de onun felsefesinin bir anlamda pragmatizm olduğu iddiasının çeşitli dayanakları vardır. Her şeyden önce, çok genel bir yaklaşımla, onun ahlâk felsefesi, 'pratik bir ihtiyaca cevap aramak' şeklinde anlaşıldığında Royce pragmatist sayılabilir ancak bu, onun anlayışını tam olarak ifade ve ihata etmez. Nitekim Royce eylemleri, pragmatizm gibi sonuçlarına göre değerlendirmez. Ayrıca en genel anlamda pragmatizmin sloganının "her yolu dene" olduğu kabul edilirse Royce'un sadakat anlayışı, daha büyük bir ilkeye veya daha bütüncül bir anlayışa yönelmedikçe "asla (...) terk etme" şeklindeki ifadesiyle pragmatizme meydan okuyan bir düşüncedir.

Bununla birlikte Amerikan idealizminin son ve en büyük temsilcisi olarak Royce idealizminin, Amerikan pragmatizmini önceleyen ve etkileyen yönleri olmakla birlikte, James pragmatizmi karşısında yenilmesinin ipuçları da onun sosyal bir çözüm yolu olarak sunduğu sadakat ahlâkında bulunabilir. Royce'un düşünceleri, kendisinden sonra W. E. Hocking, G. H. Howinson ve Jacob Loewenberg (1856–1929) gibi Amerikan idealistleri üzerinde etkili olmuştur. Buna ilaveten Royce, Harvard'da Santayana'nın doktora tezini yönetmiş ve onun felsefi düşüncesini derinden etkilemiştir.

3. Felsefeyle İlgili Eserleri

Çok genç yaşta birçok dergide yazıları yayımlanan Royce, gerçekten de çok üretken bir düşünürdür. O sadece teknik felsefi yazılar yazmamış, çağının teolojik, psikolojik, sosyolojik, siyasi, popüler ve sosyal sorunlarıyla ilgili çeşitli dergi ve gazetelerde çıkan haber ve makalelere gönderme yaparak birçok yazı kaleme almıştır. Onun makalelerinin ortaya çıkmasının bir başka yolu da konferanslardaki konuşmalarıyla oluşmuştur. Bu bakımdan onun çalışmaları, Amerika sosyal hayatı ve deneyimi ile klasik Amerikan felsefesinin izlerini taşır. Yani onun çalışmalarında sadece pür bir felsefe değil, hayatın pratik yönüne ilişkin her ne varsa onu bulmak mümkündür. Ancak biz onun, şimdi anlaşıldığı anlamda, felsefi çalışmalarının bazılarını burada göstermek istiyoruz.

Royce daha önce çeşitli dergilerde yayımlanan makalelerini ve konferans metinlerinin birçoğunu, kendisi, *İyi ve Kötü Üzerine Denemeler/Studies of Good and Evil* adlı eserinde bir araya getirip yayımlamıştır. Ayrıca Royce'un makale ve konferanslarının birçoğu Loewenberg'in geniş bir editor girişiyile *Fugutive Essays*' de yayımlanmıştır. Ancak biz Royce'un felsefesini ve yaşadığı dönemdeki tartışmaları daha iyi anlamaya imkân verdiği için tespit edebildiğimiz makale, söyleşi ve kitaplarını yazılış ve yayımlanış tarihlerine göre göstereceğiz.

3.1. Makaleleri

Burada Royce'un tespit edebildiğimiz makalelerini, ilk yayımlandıkları tarih sırasına göre gösterip Türkçe isimlerini de ifade edeceğiz.

1. "Hayat-Uyum/The life-Harmony," *Overland Monthly* 15, (1875): s. 157–164.

2. "Pesimizmin Pratik Önemi/The Practical Significance of Pessimism," (1879) adlı bu makale, J. Loewenberg tarafından yazarın ölümünden sonra *Fugitive Essay* (1920)'de 133–154. sayfalar arasında yayımlanmıştır.

3. "Kötümserlik ve Modern Düşünce/Pessimism and Modern Thought," ilk önce *Berkeley Quarterly*, 2, (1881), 292–316. sayfalar arasında yayımlanan bu makale de, Loewenberg tarafından *Fugitive Essay*'in 155–186. sayfaları arasında yeniden yayımlanmıştır.

4. "Zihnın Yapısı ve Gerçeklik/Mind-Stuff" and Reality," *Mind*, Vol. 6, No. 23, (Jul., 1881), s. 364–377.

5. "Zihin ve Gerçeklik/Mind and Reality," *Mind*, Vol., 7, No.25, (Jan.,1882), s. 30–54.

6. "Dr. Abbot'un Bilinemezlikten Çıkışı/Dr. Abbot's Way Out of Agnosticism," *International Journal of Ethics*, Vol. 1, No. 1, (Oct., 1890), s. 98-113.

7. "Yeni Psikoloji İncelemesi/A New Study of Psychology," *International Journal of Ethics*, 1, (1890–91), s. 143–169.

8. "Paradoksun İki Filozofu: Hegel ve Schopenhauer/ Two Philosophers of the Paradoxical: Hegel and Schopenhauer," "Hegel," *Atlantic Monthly*, 67, (1891), s. 45–60; "Schopenhauer", *Atlantic Monthly*, 67, (1891), s. 161–173.

9. "Etiğe Bakış/Outlook in Ethics," *International Journal of Ethics*, Vol. 2, No. 1, (October 1891) s. 106–111.¹⁸

10. "Son Dönem Literatür Üzerine Rapor/Report on Recent literature," *International Journal of Ethics*, 2 (1892), s. 378–385, 514–518.

11. "Kişisel Bilincin Anlamları/The Implications of Self-Consciousness," İlk kez *New World* 1 (1892), 289–310. sayfaları arasında yayımlanmış olan bu makale daha sonra, *Studies of Good and Evil* adlı kitabın 140–168. sayfaları arasında yeniden yayımlanmıştır.

12. "İki Felsefi İdealizm Çalışması/Two Studies of Philosophical Idealism," *Nation*, 57, (1893), s. 231–233.

13. "Bilginin İki Katmanlı Doğası: Taklit ve Tahkik/ The Two-Fold Nature of Knowledge: Imitative and Reflective," (1893) Ed. Peter Fuss, *Journal of the History of Philosophy*, 4, (1966), s. 326–337.

14. "İyi ve Kötünün Bilgisi/The Knowledge of Good and Evil," *Internati-*

18 <http://hnks.jstor.org/sici?sici=1526->

onal *Journal of Ethics*, 4, (1893–1894). Bu makale *Studies of Good and Evil*'de de bulunmaktadır. s. 48–80.

15. “Dış Dünya ve Toplumsal Bilinç/The External World and the Social Consciousness,” *Philosophical Review*, 3, (1894), s. 513–545.

16. “Taklitsel İşlevler ve İnsan Doğasındaki Konumları/The Imitative Functions and Their Place in Human Nature,” *Century*, n.s., 26, (1894), s. 137-145.

17. “Taklid Üzerine Başlangıç/Preliminary Report on Imitation,” *The Psychological Review*, 2.3 (1895), s. 217–235.

18. “John Bunyan Olayı/The Case of John Bunyan,” *American Psychological Association ve Psychological Review*, 1, (1894). Bu makale daha sonra *Studies of Good and Evil* içinde, 29–75. sayfalar arasında yeniden yayımlanmıştır.

19. “Graham’ın Teizm Dersleri/Graham Lectures on Theism,” (January 5 - March 1, 1896). Josiah Royce Papers, HUA, *Folio 67, 68*.

20. “İnsan Zihninin Sosyal Etmenleri/The Social Factors of the Human Intellect,” Josiah Royce Papers, HUA, *Folio 68*.

21. “Bireysel Zihnin Gelişimde Sosyal Etmenler/The Social Factors in the Development of the Individual Mind,” Harvard Lectures (1897–1898), HUA, *Folio 69–70*.¹⁹

22. “İkinci Pittsburgh Konferansı/The Second Pittsburgh Lecture,” HUA, *Royce’s Papers, Box 82, No. 2*.

23. “Felsefe Öğreticilerinin Dine karşı Tutumları Ne Olmalıdır?/What Should be the Attitude of Teachers of Philosophy Towards Religion?,” başlıklı sunum, 30–31 Aralık 1902 tarihlerinde Washington D.C, Amerikan Felsefe Derneğinin önünde bir bildiri şeklinde okunmuş, *International Journal of Ethics*, Vol. 13 No. 3, (April 1903) adlı derginin 280–285. sayfaları arasında yayımlanmıştır.²⁰

24. “Sonsuz ve Pratik/The Eternal and the Practical,” *The Philosophical Review XIII. 2* (1904), s. 113–142

25. “Urbana Konferansları: Urbana Konferansı I/Urbana Lectures: Urbana Lecture I,” (1907), Ed. Peter Fuss, *Journal of the History of Philosophy*, 5, (1967), s. 60–78.

26. “Urbana Konferansları: Urbana Konferansı II/Urbana Lectures: Urbana Lecture II,” (1907), Ed. Peter Fuss, *Journal of History of Philosophy*, 5, (1967), s. 269–286.²¹

27. “Urbana Konferansları: Urbana Konferansı III, Kişisel ve Toplumsal Bir Erdem Olarak Sadakat/Loyalty as a Personal and as a Social Virtue,”

19 Bk. Schell, *JRPL*, s. 134.

20 <http://links.jstor.org/sici?sici=1526->

21 http://muse.jhu.edu/journals/journal_of_the_history_of_philosophy/v005/5.3fuss.pdf

Urbana Lectures: Urbana Lecture III, (1907), *Josiah Royce Papers*, HUA., Folio 76.

28. “Yeni Kantçı İdealizmin Veçheleri/Aspects of Post-Kantian Idealism,” bu makale, 1906’da Johns Hopkins Üniversitesinde okunmuş, daha sonra *Lectures on Modern Idealism* (1919), New Haven: Yale UP, 1964, eser içerisinde yayımlanmıştır.

29. “Süren Savaş ve Amerikalıların Ödevleri/The Duties of Americans in the Present War,” *Library of the University of California*, Sunday, January 30, 1916. (8 sayfalık bildiri).

30. “Nietzsche,” *Atlantic Monthly*, 119, (1917), s. 321–331.

31. “İnkâr/Negation,” In *Encyclopedia of Religious Ethics*, 9, James Hastings, Ed. (New York: Scribner’s Sons, 1917), s. 264–271.

32. “Pişman Bilinç/The Contrite Consciousness,” *Hegel Selections*, Ed. Jacob Loewenberg, New York: Charles Scribner’s Sons, 1929.

33. “Sadakat Felsefesi Örnekleri/Illustrations of the Philosophy of Loyalty,” (t. y.), *Josiah Royce’s Papers*, HUA, Folio 84.

34. “Sadakatler Çatışması/The Conflict of Loyalties,” Pittsburgh Lectures, (t. y.), *Josiah Royce’s papers*, HUA.

35. “Felsefi bir İlke Olarak İrade Üzerine/Of the Will as the Principle in Philosophy,” (t. y.), *Josiah Royce’s Papers*, HUA, Box 79.

36. Royce, James Mark Baldwin’in, *Dictionary of Philosophy and Psychology* adlı sözlüğün birçok maddesini yazmıştır. JR kısaltması kullanılan bu maddeler şimdiye kadar yapılan Royce araştırmacılarının dikkatini çekmemiştir. Oysa buradaki bilgiler, Royce’un felsefi derinliğini ve alana hâkimiyetini gözler önüne serdiği gibi, felsefe öğrencileri için de ciddi bir kaynak özelliği taşımaktadır.²²

3.2. Kitapları

1. *İnsan Bilgisinin İlkelerinin İlişkisi /The Interdependence of the Principles of Human Knowledge*, John Hopkins University, 1878 (Doktora Tezi).

2. *Felsefenin Dinî Yönü/ The Religious Aspect of Philosophy*, (1885):

Royce, 1885’de bu ilk felsefi eserini yazar. Kitap ilk kez yayımlandığında Royce, James aracılığıyla Harvard’a yeni gelmiş ve Felsefe Bölümündeki yardımcı profesörlük unvanını henüz kazanmıştır. James, 1885’te *Atlantic Monthly*’de yayımlanan eleştiri yazısıyla *The Religious Aspect of Philosophy*’-

²² Bk. James Mark Baldwin, *Dictionary of Philosophy and Psychology*, C. I, Gloucester, Mass, Peter Smith, 1960, bu sözlüğün aynı cildinde yer alan, “Yunan Terminolojisi” s. 422–430; “Hegel Terminolojisi,” s. 454–465; “Kant Terminolojisi”, s. 588–598; “Latin ve Skolâstik Terminolojisi”, s. 628–639. sayfalarına bk. Ayrıca bu sözlükte, JR kısaltması olan diğer sözlük maddeleri de Royce tarafından yazılmıştır.

nin editörü olur. Bu yazısında James, Royce ve bu eserini, "Böylesine verimli, böylesine ilkbaharı çağrıştıran ya da dünyanın kokusunu böylesine yayan felsefi bir eser şimdiye kadar görülmemiştir... Eserin yazarı üst düzey bir ahlâk uzmanı olarak, kelimenin tam anlamıyla, özel ahlâk türlerinin ve eğitimlerinin ışıklarını ve gölgelerini nasıl tanımlayacağını iyi bilen birisi" olarak takdim eder.²³ James, Royce'un kitabının "uzun zamandır gördüğü en taze, en derin, en kat'î ve en insani nitelikli felsefi eserlerden birisi olduğunu" söyler. Onun hakkında "Royce'un her şeyi radikaldir. Kaliforniya, Pasifik taraflarında hiç görülmediği kadar, bir oyunda bunca skor elde eden bir evladının olmasından gurur duyabilir." der.²⁴

Bu eserle ilgili yapılan bazı eleştirilerde Royce'a "ateist, bilgili eşek" gibi lakaplar takıldığı göze çarpar.²⁵ Pierce, Royce'un bu eserine yazdığı bir *Eleştiri*'de, Royce'un "Hegel'e giriş olabilecek güzel bir eser meydana getirdiğini"²⁶ ifade eder. Bu eserde, onun ahlâk felsefesinin çeşitli kavramları ve bu kavramlarla neyi kastettiğine dair bilgiler verir.

3. Modern Felsefenin Ruhu /The Spirit of Modern Philosophy, (1892):

1892'de Royce Harvard'a Felsefe Tarihi profesörü olarak atanınca, *The Spirit of Modern Philosophy* adlı eseri yayımlanır. George Herbert Mead, kitabın yayıncılık açısından başarısını vurgularken şöyle yazar: "Becerikli bir Morocco kullanılarak, aydınlatıcı kenarlar ve ilk paragraflar, Raphaelite sanatının renkleriyle bezenmiş, Cambridge'de Royce'un öğrendiklerini genç kuşaklara sunan bir eser."²⁷

23 William James, "Review of *The Religious Aspect of Philosophy* by Josiah Royce," *Atlantic Monthly*, 843, (Haziran 1885), s. 843 mikrofiş. Ayrıca bk. James, *The Will to Believe and Other Essays in Popular Philosophy*, New York: Dover, 1956, s. 214.

24 Clendenning, *LTJR*, s. 139, 140.

25 Bk. Clendenning, "George Buchanan Coale'e 14 Mart 1885'te yazılan mektup", LJR içinde, s. 151; Ayrıca bk. Clendenning, *The Life and Thought of Josiah Royce (LTJR)*, Madison: University of Wisconsin University Press, 1985, s. 139.

26 Charles S. Pierce, "Review of *The Religious Aspect of Philosophy* by Josiah Royce," Ed. Arthur Burks *The Collected Papers of Charles S. Pierce, Vol. 13*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1950, s. 39; *The Religious Aspect of Philosophy*'nin önsözünde Royce, Hegel'e teşekkür ederek Hegel'in idealizmin temel gerçekleri konusundaki ısrarını paylaştığını söyler. Royce, "Hegel, bir şeyler söylemişse; söyledikleri Hegel'in kendi kelimeleri dışında başka kelimelerle anlatılabilir yoksa Hegel, düşüncenin değil anlaşılması güç terminolojideki paçavraların kralı olurdu" diyerek Hegel'in anlaşılmasının, daha doğrusu anlatılmasının Hegel'in kendi kavramlarıyla olmayacağına vurgu yapmıştır (Royce, *The Religious Aspect of Philosophy* (1885), (RAP), New York: Harper Torchbooks, 1958, s. xiv). Royce, "Hegel'e borçlu olsa da kendisini bir Hegelci olarak görmediğini, bağımsız ve sözde Hegelcilerin sayısının günden güne artmasının mutluluk verici olduğunu" ifade etmiştir (Royce, RAP, s. xv). Royce'un Hegel terminolojisi hakkında daha geniş bilgi için bk. Baldwin, *Dictionary of Philosophy and Psychology*, C. I, s. 454-465; sözlükteki "Hegel Terminolojisi" maddesinin bir değerlendirmesi ve çevirisi için bk. Robinson, "Felsefi Terminolojinin Başlangıcı ve Gelişimi Üzerine Royce'un Bakışı", s. 299-307.

27 Mead, "Josiah Royce: A Personal Impression", s. 168.

4. Tanrı Kavramı /The Conception of God, (1895- 1897).

5. İyi ve Kötü Üzerine Denemeler /Studies of Good and Evil, (1898).

Bu eser, Royce'un 1893–1897 yılları arasında iyi, kötü ve kötülük problemi üzerine ele aldığı denemelerinden oluşur. 1897'de yazdığı "The Problem of Job" adlı makale, ilk olarak 1896'da sözlü olarak sunulmuş, daha sonraki yıl *New World* 6 (1897) 261–281. sayfaları arasında yayımlanmış ve 1898'de, *Studies of Good and Evil* adlı kitabın başmakalesi olarak eserin başına almıştır (s. 1–29).

John Clendening, *Studies of Good and Evil*'in 1890'lı yıllarda, "Vikingler'in çatışmalarının vuku bulduğu yıllarda, yayımlandığını hatırlatır ve o zamanın Amerika'sı hakkında ilginç bilgiler verir:

Bir yandan zenginlik, zevk ve sefa düşkünlüğünün acımasız yanı ortaya çıkarken, diğer taraftan zenginliğin getirdiği barbarlık, ayrışmaların ipuçlarını vermektedir. 1893'te mevcut durumdan hoşnut olmayan "Coxey'in askerleri" Washington'a ilerlemiş, William Jennings Bryan Demokrat Parti'nin kontrolünü devralmış, Jane Addams'ın Hull House'u sosyal reformların merkezi olmuş, Homestead'da Pennsylvania'da Carnegie Steel'in kirayla tuttuğu Pinkerton dedektifleriyle halk milisleri arasında savaş patlak vermiştir. Bu arada siyasiler; protestocuları görmezden gelmiş, hükümeti emperyalist hale getirip işsiz göçmenlerin Amerika'ya gelmelerini kısıtlamışlar ve Filipinler üzerindeki yayılmacı hareketlerinden vazgeçmemişlerdir. Eski yüzyıl Amerika için çok çetin ve buhranlı geçmiştir.²⁸

6. Ölümsüzlük Düşüncesi /The Conception of Immortality, (1900).

7. Dünya ve Birey /The World and the Individual, II Cilt (1900–1901).

James, Gifford'da ders verme teklifini işlerinin yoğunluğu dolayısıyla kabul edemeyince, Royce'u kendi yerine gitmeye ikna eder. Royce'un 1899–1900 yılları arasında Gifford'da verdiği konferanslar serisi, *The World and the Individual* adıyla iki cilt halinde yayımlanır. Bu eser Gifford Lectures olarak da isimlendirilir.²⁹

8. Psikolojinin Anahatları: Bazı Pratik Uygulamalı Temel Bir Bilimsel İnceleme /Outlines of Psychology: An Elementary Treatise With Some Practical Applications, (1903).

9. Herbert Spencer: Değerlendirme ve Eleştiri /Herbert Spencer: An Estimate and Review, (1904).

10. Fugitive Denemeleri /Fugitive Essays: Cambridge, Harvard University Press, (1920) J. Loewenberg, çok yararlı ve geniş bir giriş yazısıyla birlikte,

28 Clendening, *LTJR*, s. 249.

29 www.giffordlectures.org/Browse.asp@PubID=TPWTIT&Cover=TRUE.

Royce'un 1878'den itibaren yazdığı bazı kısa deneme ve makalelerini bir araya toplayarak yazarın ölümünden sonra yayımlamıştır.

11. *Urbana Konferansları/Urbana Lectures* (1907):

Royce, Urbana Konferanslarını Illinois Üniversitesinde 1907 yılının ocak ve şubat aylarında sunmuştur. Schell, Konferans metnine Royce'un kendi el yazısıyla bir not eklediğini ve bu notta, onun başlangıçtaki planının beş konferansı, "Sadakat ve Kişilik (Loyalty and Personality)" başlıklı bir kitap olarak yayımlamak olduğunu aktarır.³⁰ Urbana Konferansları P. Fuss tarafından Royce'un ölümünden sonra yayımlanabilmiştir.

12. Irk Sorunları, Taşralıcılık ve Diğer Amerikan Sorunları/Race Questions, Provincialism and other American Problems, (New York: Macmillan Company. 1908).³¹

13. Sadakat Felsefesi/The Philosophy of Loyalty, (1908):³²

The Philosophy of Loyalty'nin temeli olan Lowell Konferansları, 1907 yılının kasım ve aralık aylarında verilmiştir. Başlıklardan da anlaşılacağı üzere her bölüm/konferans, sadakatin neden dikkatli inceleme ve değerlendirmeyi hak ettiği konusunu açıklar mahiyettedir. Royce, basılı çalışmayı düzenlerken de bu sekiz konferansın yapısını aynen korumuştur:

1. Doğa ve Sadakat İhtiyacı (Nature and Need of Loyalty) s. 1–48

2. Bireysellik (Individualism) s.49–98

3. Sadakate Sadakat (Loyalty to Loyalty) s. 99–146

4. Vicdan (Conscience) s. 147–196

5. Sadakate İlişkileri İçinde Bazı Amerikan Sorunları (Some American Problems in Their Relation to Loyalty) s. 197–248

6. Sadakat İçin Eğitim (Training for Loyalty) s. 249–298

7. Sadakat, Hakikat ve Gerçeklik (Loyalty, Truth, and Reality) s. 299–348

8. Sadakat ve Din (Loyalty and Religion) s. 349–398.

Royce'un bu kitabına yönelik eleştirilere de kısaca değinmek yerinde olacaktır. Örneğin Scott, "eski düşünce tarzlarına yeni isimler veriyor" demek, o yazara yapılmış kaçamak bir övgüdür. Royce'un bu son çalışmasında bu kazanıyı yaratacak çokça şey var. Vazifesi –sekiz popüler dersin sınırları içerisinde etik bir öğretiyi felsefi olarak anlamlı ve pratik olarak uygulanabilir bir şe-

30 Geniş bilgi için bk. Schell, *JRPL*, s. 118.

31 *Race Questions and Other American Problems* isimli çalışmanın (New York: Macmillan Company, 1908) 55–108 sayfaları arasındaki bölümü, ilk olarak 1902 yılında yazılan ve 1903'te yayımlanan "Provincialism" adlı makale, insanın kişisel mevkiine gösterilen bir sadakat türü olarak "Taşralıcılık" üzerine Royce'un yaptığı vurgunun bir habercisi olarak anlaşılmalıdır. Royce aynı zamanda *The Philosophy of Loyalty*'nin bir bölümünü 'Provincialism'e ayırmıştır.

32 Josiah Royce, *The Philosophy of Loyalty (PL)*, (1908), The Macmillan Company, New York, 1918, s. xi.

kilde anlatmak– gerçekten hem yeni hem de cesurcaydı ve düşünmeden söyleyebiliriz ki “hitabi (homiletic)” açıdan, girişim başarılıdır”³³ diyerek eserin amacı ve içeriğini özetlemiştir.

The Philosophy of Loyalty kimi felsefecilerce bazı alanlarda yeterli felsefi altyapıya ve titizliğe sahip olmadığı gerekçesiyle de eleştirilmiştir. Bunun yanında, Amerikan felsefe tarihçisi Bruce Kuklick’in de dediği gibi “biz herhangi bir kitap hakkında yeterli bir bilgiye sahip olmadığımız zaman, onu değerlendirirken hatalar yapabiliriz veya yanlış anlayabiliriz. *The Philosophy of Loyalty* idealist felsefenin ve pragmatizmin yoğun olarak gündemde olduğu bir dönemde ‘çağın ilerleyiş siyasetine’ verilebilecek en iyi tasdik örneği olarak okunabilir. 20. yüzyılın başındaki entelektüel atmosfer, Royce’un idealizm için kullandığı ‘iman mücadelesi’ (*fighting faith*) tabirini kullanmaya uygun bir zamandı.”³⁴ *The Philosophy of Loyalty*’de Royce, yaşadığı dönemde bir felsefeci tartışma esnasında nasıl hareket etmesi gerekiyorsa o şekilde davranır. Kuklick’in uygun bulmadığı sadakat, Royce’un denemelerine ve felsefi çabalarına çok büyük bir anlam katmıştır.³⁵

14. *William James ve Diğer Yaşam Felsefesi Denemeleri/William James and Other Essays on the Philosophy of Life*, New York, Macmillan, (1911).

15. *Dinî Ferasetin Kaynakları/The Sources of Religious Insight*, (1912): Bu eser, ilk olarak Lake Forest Kolejinde Kasım 1911’de ders müfredatı olarak sunulmuştur. Clendenning, bu eserle ilgili fikrin, Royce’un ‘din bilgisinin beş kaynağı’ olan vahiy (*revelation*), mistisizm, pragmatizm, akıl (*reason*) ve sadakati ele aldığı ve 1910 yılında Yale Teoloji Kulübünde yaptığı bir konuşmada ortaya çıktığını söyler.³⁶ Dostum dediği Alfred Deakin’e (Avustralya Başbakanı) yazdığı Nisan 1912 tarihli mektupta Royce, bu eserin “okunması en kolay eserlerinden birisi olduğunu... Ve içerisinde dar bir çerçevede tüm duygularının yer aldığını” söyler.³⁷

1910’da çok yoğun bir şekilde çalışan Royce, o yılın yaz aylarında Costa Rica ve Dutch Guiana’ya gider ve eylül ayının ortalarında Boston’a geri döndüğünde, arkadaşı James’in ağustosta öldüğünü öğrenir.³⁸ Haftalar sonra Royce’un oğlu Christopher da tifo hastalığına yenik düşer ve ölür; zira Christopher’in bağışıklık sistemi, yıllar süren akıl hastalığından dolayı iflas etmiştir. Royce’un bu yaşadıklarından sonra çektiği derin acı, eserlerine de

33 Scott, “Review of *The Philosophy of Loyalty* by Josiah Royce,” s. 270.

34 Bruce Kuklick, “Studying the History of American Philosophy,” *Trans. C. S. Peirce Society*, S. 18, (Kış 1981), s. 23, 24.

35 Schell, *JRPL*, s. 9.

36 Bk.Clendenning, *LTJR*, s. 356.

37 Clendenning, *LTJR*, s. 570.

38 A.g.e., s. 343.

yansır; 1911'de sıkça değindiği ve ders olarak verdiği "Dinî Açıdan Acının Misyonu /The Religious Mission of Sorrow" denemeleri 1912'de The Sources of Religious Insight adıyla yayımlanır.

16. *Hristiyanlık Sorunu/The Problem of Christianity, II Cilt*, (1913).

1913'de yayımlanan *The Problem of Christianity*'den sonra Royce, Harvard'da Doğal Din (*Natural Religion*), Ahlâk Felsefesi (*Moral Philosophy*) ve Sosyal Politika (*Civic Polity*) dallarında Alford Profesör unvanı almıştır.

1891–1914 yılları arasında *International Journal of Ethics*'in genel yayın yönetmeniyken, din felsefesi ve antropolojisini daha iyi açıklamak için etik alanda ne kadar çok eser yayımlanırsa o kadar çok verim alınacağını düşünen Royce, bu alanlardaki gelişmeler için en üst düzeyde çaba gösterir.

17. *Savaş ve Güvence/War and Insurance*, New York, Macmillan, (1914).

18. *Büyük Toplum Umudu/The Hope of the Great Community*, New York, Macmillan, (1916).

19. *Modern İdealizm Üstüne Konferanslar/Lectures on Modern Idealism*, (1919).

20. *Mantık İlkeleri/The Principles of Logic*, (1961).

21. *Metafizik/Metaphysics*: Ed(s). Byron F. Underwood, William Earnest Hocking, Richard Hocking ve Frank Oppenheim, Albany: Sunny Press, 1998.

4. Çağdaş Royce Araştırmacıları

Başta ABD olmak üzere, Avrupa'nın hemen her ülkesinde Royce'un çeşitli felsefi görüşleri üzerine insanı hayrete düşüren büyük bir külliyat oluşmuştur. Onun üzerine çalışma yapan araştırmacıları kimi zaman korkutan bu müthiş yayın ve akademik çalışma, internet üzerinden yapılabilecek küçük bir sorgulamayla gözler önüne serilebilir. Batıdaki akademik çalışmalarda Royce'a yapılan atıfların çoğu, onun "kötülük problemi," "sadakat felsefesi", "yorum toplumu" ve "din" anlayışında yoğunlaşmaktadır. Oysa onun idealizmi, bilgi ve mantık anlayışı veya evrim hakkındaki görüşleri araştırmacıların çok fazla ilgilenmediği felsefi konulardandır.

Yukarıda kısaca değindiğimiz Royce'un etkilendiği filozoflar yanında, ondan etkilenen birçok filozof ve felsefecinin varlığı da bilinmektedir. Bunlardan en ünlüsü, özellikle aşk, sadakat ve iman anlayışında büyük oranda onun etkisinde kalan, varoluş felsefesinin –özellikle de dindar varoluş felsefesinin– önde gelen isimlerinden Fransız filozof, besteci, oyun yazarı ve eleştirmen Gabriel Marcel (1889–1973)'dir. Batı'nın pozitivism, materyalizm ve analitik felsefenin etkisinde olduğu bir dönemde,³⁹ Marcel'in bu akımların

39 Fulya Bayraktar, *Gabriel Marcelde Bağlanma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ank.ÜSBE, Ankara, 2004, s. 9.

benimsemediği kavramlar üzerine felsefesini inşa etmesi, Royce'un tesiriyledir. Marcel'in doktora çalışması *La Métaphysique de Royce* bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Kierkegaard nasıl Hegel karşıtı bir konumdan yola çıktıysa, Marcel'de aynı biçimde İngiliz yeni-Hegelcilerini, özellikle de Royce'u derinlemesine incelemiş, öznel, varoluşsal bir felsefeye varabilmek için kendini yavaş yavaş idealizmden kurtarmıştır.⁴⁰

Royce'un etkisini, öğrencisi George Herbert Mead üzerinde de görüyoruz. 1883 yılında Oberlin Kolejden mezun olduktan sonra Mead, Royce'un akademik bir eğitici olarak üstün bir şöhreti olması dolayısıyla John Hopkins yerine Harvard'a kayıt yaptırır. Mead, Royce ile birlikte Kant üzerine çalışma yapmayı dener, ancak Almandaki yetersizliği nedeniyle Royce'un seminerini takip edemez. Mead, Royce'un Spinoza ve Spencer konulu derslerine kaydolar, Mead bir dönem James'in çocuklarının öğretmenliğini yapmış olsa da James ile çalışma yapmamıştır. Schell, yeterince "değeri bilinmeyen iki önemli Amerikan düşünürü" Mead ve Royce arasındaki kesintisiz ilişkiyi izlediğini söyler.⁴¹ Mead hocası Royce hakkında kısaltarak alıntıladığımız şu ifadeleri kullanır:

Benim üzerimde bıraktığı en kuvvetli tesiri, aydınlatıcı ve açık fikirleri olmuştur. O, düşüncesinin hemen kavranamayan inceliklerini tükenmez bir izahat silsilesiyle örneklendirirdi. Royce'dan sonra felsefe, artık ne teolojinin alt bir dalı, ne de formel mantık ve püriten bir ahlâk biliminin ders kitabıdır.

O, asla felsefe platformunun kışkırtıcı bir işgalcisi değildi; diğer felsefecilerin açıklamalarından ve düşüncelerinden büyük bir zevk duyardı. Onun düşüncedeki kadirşinaslık ve cömertliği, ardında, kaçınılmaz olarak bir şefkat ve samimiyet bıraktı. Onun merak ve şüpheleri, hataları bulurken, sahte kavram balonlarına delikler açtı. Ölüm onu bir kış ayında uzaklara alıp götürdüğü için, maalesef, onun düşüncelerinin sadece bir kavramını tamamen, diğer bir kavramını da kısmen takip edebildim. Fakat onda aklın, özgürlüğün düşüncenin gücünü ve tesirlerini, apaçık, manzara seyretme gibi seyrettim ve bu, beni yıllarca etkileyen bir şeydi.⁴²

Royce araştırmacılarının kendisine çok şey borçlu olduğu diğer bir Royce uzmanı ve takipçisi de James Henry Cotton'dur. 1931'de yaptığı çalışması 1954 yılında yayımlanmıştır. Royce'un yayımlanmamış mektup, makale ve yazılarını titiz bir çalışmayla ortaya koyan Cotton, bu çalışmasına *Urbana Lectures*'leri dâhil etmemiştir.⁴³

40 Bochenski, *Çağdaş Avrupa Felsefesi*, s. 215.

41 Bk. Schell, *JRPL*, s. 134.

42 G. Herbert Mead, "Josiah Royce: A Personal Impression," *International Journal of Ethics*, Vol. 27, (1916-17), s. 169, 170.

43 James Henry Cotton, *Royce on the Human Self*, New York: Glenwood Press, 1968; Schell, *JRPL*, s. 121 (bk. dipnot)

Yukarıda kısaca belirttiğimiz düşünürlerin yanında daha pek çok Royce araştırmacısının olduğu bilinmektedir. Son dönemde, dünyanın pek çok ülkesinde sadece Royce üzerine yaptığı çalışmalarla meşhur olan felsefeciler ve düşünürlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. J. Adam Smith, Frank M. Oppenheim, John Clendenning başta olmak üzere, ismini sayamadığımız pek çok çağdaş akademisyen, araştırmacı ve felsefeci Royce düşüncesi üzerine çok değerli çalışmalar yapmışlardır.

Bu kadar engin bir felsefi birikime sahip olan Royce hakkında, çok büyük bir literatür oluşmuşken, tespit edebildiğimiz kadarıyla ülkemizde ilk ve son olarak onun sadakat ahlâkını eserine alan ve “loyalisme” olarak isimlendirilen H. Ziya Ülken (1901–1974) olmuştur. Ülken, ‘yüksek gayelerin’, ‘aşağı gayelere’ tercih edilmesi gerektiği noktasında yapılan tartışmalara değinirken, millî değerlerle insani değerlerin tercihinde Mehmet İzzet’in (1891–1930) millî değerleri tercih ederek Royce’un tesirinde kaldığını ileri sürer. “Millî değerlerle insani değerler arasında çatışma olduğunda millî değerlerin tercihini esas almak, ne dereceye kadar ahlâkî olmak vasfını saklarlar?”⁴⁴ Diye de sorar. Royce’un sosyal ve idealist ahlâk anlayışının izlerini Ziya Gökalp (1876–1924), M. İzzet⁴⁵ ve Erol Güngör (1938–1983)’de görebilmek mümkündür.⁴⁶

Son yıllarda ülkemizde Amerika’nın sosyal siyasi ve fikri hayatına yön veren düşünürler hakkında, yeterli olmasa da, bazı çalışmaların yapıldığını görüyoruz. Oysa Amerikan idealizmini temsil eden önemli bir düşünür olarak, Royce hakkında Ülkemizde şimdiye kadar maalesef çok az bir çalışma yapılmıştır. Şu kadarını rahatlıkla söyleyebiliriz ki Royce, başta felsefe tarihçiler olmak üzere din felsefesi, sosyal psikoloji, din sosyoloji, siyaset felsefesi, tıp etiği, eğitim felsefesi ve ahlâk araştırmacılarına kaynaklık edebilecek önemli bir filozoftur. Amerikan felsefesinin birçok açıdan özgün düşünürlerinden biri olan Royce, bu alanlarda çalışacak olan Türk bilim ve düşün adamlarının ilgisini beklemektedir.

44 H. Ziya Ülken, *Ahlâk*, İÜEF Yay., İstanbul, 1946, s. 209.

45 Mehmet İzzet’in çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve konuşmaları için bk. Hazırlayan: Mahmut Coşkun Değirmencioğlu, *Mehmet İzzet ve Ulusal Sosyal Felsefesi*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2002. Ayrıca aynı eserin 684-717. sayfaları arasında bulunan dört ayrı değerlendirme yazısı da Mehmet İzzet ve onun idealist felsefesi hakkında etraflı bir bilgi sunmaktadır.

46 Bk. Ziya Gökalp, *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri*, MEB Yay., İstanbul, 1997; Gökalp, *Türk Ahlâkı*, 2. baskı, sad. Yalçın Toker, Toker Yay., İstanbul, 1992; Erol Güngör, *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*, İstanbul, 2000.